

VONDSTEN UIT WEZEREN, 22 NOVEMBER 2025

MARIO RAEYMAEKERS EN ROMBOUT NIJSSEN

Dat de velden in deze stad een gewild zoekterrein zijn voor metaaldetectoristen weten de lezers van dit tijdschrift al. Op 22 november 2025 organiseerde Hobby-Archeologie Limburg een zoekdag voor een twintigtal detectoristen. De voornaamste vondsten stellen we jullie in deze bijdrage voor.

Helaas vinden detectoristen niet alleen waardevolle historische voorwerpen. Het merendeel van de vondsten mag je gerust in de categorie afval klasseren. Toch is het voor de eigenaars van de gronden in kwestie en vooral voor de landbouwers die de grond bewerken in veel gevallen een geruststelling dat na een zoekdag weer een hoop afval van hun veld weggehaald is. Met name drankblikjes kunnen gevaarlijk zijn, als zij in veevoeder terecht komen bijvoorbeeld. We beginnen deze bijdrage met een foto van het afval dat die dag verzameld werd.

Het verzamelde afval

De oudste vondst is een kleine maar bijzondere **bronzen munt uit de Romeinse tijd**. Op de voorzijde staat de voorstelling van het hoofd van een Romeinse keizer met daarrond een legende. Op de keerzijde staat een voorstelling van de godin Laetitia, de personificatie van de vreugde. De keizer in kwestie is Tetricus I of II. Zij waren de laatste keizers van het zogenaamde Gallische keizerrijk, een afscheuring van het Romeinse Rijk van 260 tot 274. In de herfst van 274 werd het afgescheurde Gallische rijk weer bij Rome gevoegd. Dit type munt wordt een *antoninianus* genoemd. Ondanks het feit dat de Tetrici na 274 geen keizers meer waren, werden deze munten nog nagmaakt tot omstreeks het jaar 290.

Deze munt is niet (meer) helemaal rond. Op het breedste punt meet de diameter 14 mm. De munt weegt 1,2 gram.

voorzijde

keerzijde

De tweede belangrijke vondst is een zogenaamde **maille**. De maille is de standaard zilveren munt uit het **graafschap Vlaanderen** in de periode van het midden van de twaalfde tot het einde van de dertiende eeuw. Dit exemplaar werd in leper geslagen en het wordt in de numismatische literatuur gedateerd in de periode 1180-1220. Op de voorzijde staan, in een parelcirkel die hier grotendeels afgesleten is, twee driehoeken kruiselings op elkaar. Ten gevolge van verslijt door het gebruik van deze munt of door de gebrekkige kwaliteit van de muntslag is op dit exemplaar weinig meer te zien van de voorstelling.

Op de keerzijde staat in een grote parelcirkel een kleinere parelcirkel. Op de kleinere cirkel ligt een gevoet kruis. Tussen de armen van het kruis twee letters te zien: de P en de R van YPRA, waarmee de makers van deze munt aangaven dat zij in leper geslagen werd. Dichter bij het midden van het kruis staat tussen de armen telkens een bolletje of een cirkeltje. De munt heeft een diameter van 11 mm en zij weegt nog 0,40 gram.

voorzijde

keerzijde

Terwijl de kleine zilveren munten uit de dertiende eeuw uit het graafschap Vlaanderen mailles genoemd worden, gebruikt men voor de soortgelijke munten uit het **hertogdom Brabant** het woord **denier of obool**. Het gevonden exemplaar is zwaar beschadigd: er is een groot stuk afgebroken ende voorstelling lijkt wel afgeschuurd. Niet verwonderlijk als je bedenkt dat deze munt wellicht al acht eeuwen in de grond zat.

Dit is een denier uit het hertogdom Brabant uit de regeerperiode van de hertogen Hendrik II (1235-1248) of Hendrik III (1248-1261). Op de voorzijde (links) zien we nog een deel van de parelrand, maar de centrale voorstelling is niet meer herkenbaar. Op de keerzijde (rechts) is nog een deel van een gevoet kruis te herkennen, met letters tussen de armen van het kruis. Met wat goede wil herken je de B en de T van BAST, een verwijzing naar een muntmeester (Bastinus) van de hertogen van Brabant. Deze munt heeft een diameter van 12 mm en zij weegt nog 0,40 gram.

De Brabantse denier of obool

De vierde munt is een **zilveren griffioen** van het **vorstendom Luik**. Zij dateert uit de regeerperiode van bisschop Jan van Heinsberg (1419-1455). Op de voorzijde staat een naar links kijkende griffioen die het schild van de bisschop vasthoudt. Daarrond staat tussen twee parelcirkels de legende: + IOhS : DI : GRA : EPC : LEODIE : Z : COMES : LOSS, die op dit exemplaar erg afgesleten is, maar die we kennen van beter geconserveerde exemplaren. Aangevuld en vertaald betekent hij Johannes bij de gratie Gods bisschop van Luik, graaf van Loon.

Op de keerzijde staat een vierpas met daarop een gevoet kruis. Op het midden van het kruis ligt in een veelpas een schild met daarop een leeuw. Op beter bewaarde exemplaren zie je tussen de armen van het kruis nog vier leeuwtjes. Die zijn hier weggesleten. De legende staat weer tussen twee parelcirkels: + PAX : DN / I : SIT : HO / B CV : Z : M / AE AT : SEP. Deze munt meet 25,5 mm. En zij weegt 2 gram.

voorzijde

keerzijde

Metaaldetectoristen vinden niet alleen munten. Dit is een **bronzen mesheftbekroning**, het bovenste deel van een mesheft, uit de zestiende eeuw. Oorspronkelijk zat dit stuk gemonteerd op het uiteinde van een houten mesheft – het handvat van een mes – dat dan zelf weer op een metalen lemmet gemonteerd zat.

Dit voorwerp meet 16,5 bij 16 mm en het weegt 5,46 gram.

bronzen mesheftbekroning

Uit 1751 dateert een **zilveren munt** van bisschop Jan Theodoor van Beieren, die van 1744 tot 1763 vorst van Luik was.

Op de voorzijde staat het persoonlijke wapenschild van Jan Theodoor van Beieren, dat is samengesteld uit het wapen van zijn familie met daarboven de kardinaalsmuts en achter het schild de kromstaf van de bisschop en het zwaard van de vorst. Rond de voorstelling van het wapen staat de legende: I. THEOD.CAR.D.G.BAV.D.1751, of Johannes Theodorus Cardinalis Dei Gratia Bavariae Dux 1751: Jan Theodoor, bij Gods gratie kardinaal en hertog van Beieren, 1751. Op de keerzijde staat het wapen van het vorstendom Luik. Daarrond de legende . EP . ET . PRIN . L . DVX . B . M . F . C . L . H . of bisschop en prins van Luik, hertog van Bouillon, markgraaf van Franchimont, graaf van Loon en Hoorn.

Deze munt heeft een diameter van 21,4 mm weegt nog 1,41 gram. Deze munt wordt een **Luikse plakket** genoemd.

voorzijde

keerzijde

Een **aluminium reversspeld** – pins zouden wij nu zeggen – in de vorm van een Nord Lippische roos zoals die voorkomt in het wapen van de Duitse regio Westfalen, is de volgende vondst die wij onder de aandacht willen brengen. Op de achterzijde kan je lezen dat zij van de fabriek van Tweer & Turck in Ludenscheid komt. Dit is een lidmaatschapsspeld van de ijveraars van het Winterhilfswerk van de Duitse NSDAP, de partij van Hitler, uit de regio Westfalen Nord. Het Winterhilfswerk was een sociale deelorganisatie van de NSDAP, die inzamelingen deed voor behoeftige volksgenoten. De speld heeft een opstaande rand, waarin een rode lak aangebracht was.

Van die rode lak zie je op dit exemplaar nog wat sporen. Wellicht dateert zij van de jaren '30. Deze speld heeft een diameter van 24 mm en zij weegt 1,38 gram.

aluminium reversspeld

De laatste vondst die wij jullie willen voorstellen is een **zilveren stuk van één frank uit 1867**. Bijzonder is dat het geen Belgisch muntstuk is, maar een Frans. In die tijd werden de muntstukken van één frank, net zoals die van een halve frank, twee frank en vijf frank in zilver geslagen. De munten die in België geslagen werden, waren van hetzelfde gewicht en bevatten evenveel zilver als de frankstukken die in Frankrijk geslagen werden. Dat verklaart waarom je als metaaldetectorist evenveel kans hebt om een Franse als een Belgische munt uit de negentiende eeuw te vinden.

Op de voorzijde van deze munt staat een voorstelling van het hoofd van de Franse keizer, met een lauwerkrans. De voorstelling is beschadigd door krassen die waarschijnlijk het gevolg zijn van een aanraking met een landbouwwerktuig. De legende is eenvoudig: NAPOLEON III EMPEREUR. Voorts staat op de voorzijde de naam van de graveur: BARRE, voor Désiré-Albert Barre. De letter A rechts beneden van het hoofd van de keizer geeft het atelier aan waarin deze munt geslagen werd: het atelier in Parijs. Op de keerzijde staat het Franse keizerlijk wapen. De legende luidt EMPIRE FRANCAIS en verder zijn er de waarde-aanduiding 1 F en het jaartal op aangebracht.

voorzijde

keerzijde